

विशेष केंद्रीय सहाय्य योजनेंतर्गत
Education Ranking framework,
school development plans, and
Resource Mobilization Frameworks
for Ashram shalas या योजनेच्या
मार्गदर्शक सुचनांना मंजुरी देणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन
आदिवासी विकास विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: केंद्रीय २०२१/प्र.क्र.१२/का.१९
मंत्रालय, मुंबई ४०००३२
तारीख: ०३/०८/२०२१

वाचा-

१. जनजाती कार्य मंत्रालय, नवी दिल्ली यांचे पत्र क्र.No. ११०१५/०४(४३)/२०१८-Grants
दिनांक २१.०६.२०१८
२. आदिवासी विकास विभाग शासन निर्णय क्रमांक केंद्रीय २०१८/ प्र. क्र. ६९/ का१९
दि. १०/०९/२०१८, दि.५/११/२०१८

प्रस्तावना -

केंद्र शासनाकडून दरवर्षी विशेष केंद्रीय सहाय्य अंतर्गत अनुदान, भारतीय संविधानाच्या अनुच्छेद २७५(१) अंतर्गत व अदिम जमाती विकास कार्यक्रम या योजना अंतर्गत राज्य शासनास अनुदान प्रदान होत असते. या योजना अंतर्गत प्राप्त होणा-या अनुदानासाठीचे प्रस्ताव मा.मुख्य सचिव यांच्या अध्यक्षतेखालील कार्यकारी समितीच्या मान्यतेने केंद्र शासनाकडे सादर करण्यात येतात. आदिवासी विकास विभागामार्फत आश्रमशाळांच्या शिक्षणाच्या गुणवत्तेच्या मोजमापासाठी गुणानुक्रम रचना निर्मिती करणे, शाळा गुणानुक्रम रचना करण्यास निकष ठरविणे, उत्कृष्ट आश्रमशाळांना प्रोत्साहन देणे, व गरजेनुरूप कार्यक्रम आखणे या हेतुने “Education Ranking framework, school development plans, and Resource Mobilization Frameworks for Ashram shalas ही रु.२५०.०० लक्ष किंमतीची योजना केंद्र शासनाकडे प्रस्तावित करण्यात आली.

२. आदिवासी विद्यार्थ्यांच्या शिक्षणासाठी आदिवासी विकास विभागामार्फत आश्रमशाळा चालविण्यात येतात. आदिवासी विद्यार्थ्यांना दर्जायुक्त गुणवत्तापूर्वक शिक्षण देणे हे विभागाचे ध्येय आहे. आश्रम शाळेतील शिक्षणाच्या गुणवत्तेच्या मोजमापासाठी गुणानुक्रम रचना निर्मिती करणे, शाळा गुणानुक्रम रचना करण्यास निकष ठरविणे, शाळेसाठी वैयक्तिक विकासाचे नियोजन बनविणे, शाळा तपासणी करणाऱ्या मुल्यानिर्धारकाची क्षमता बांधणी करणे, उत्कृष्ट कार्य करणा-या आश्रमशाळांना प्रोत्साहनपर पारितोषिके देणे, गुणानुक्रमामध्ये पिछाडीवर असलेल्या आश्रमशाळांकरिता क्षेत्रनिहाय कार्यक्रमांची आखणी करणे व त्यामार्फत तेथील शैक्षणिक गुणवत्ता वृद्धिंगत करणे, त्याआधारे विद्यार्थ्यांची क्षमता वृद्धिंगत करणे याकरिता Education Ranking framework, school development plans, and Resource Mobilization Frameworks for Ashram shalas हा प्रस्ताव केंद्र शासनास सादर करणेत आला. सदर योजना विशेष केंद्रीय सहाय्य अंतर्गत सन २०१८-१९ करिता राबविण्यासाठी केंद्र शासनाने संदर्भ १ येथील पत्रान्वये मान्यता देऊन अंमलबजावणीकरीता रु.२५०.०० लक्ष इतका निधी मंजूर केला आहे. संदर्भ २ येथील शासननिर्णयान्वये सदर निधी आयुक्त आदिवासी विकास नाशिक यांना वितरीत करण्यात आला असून आयुक्त, आदिवासी विकास यांनी हा निधी आहरीत केला आहे. सबब, आता Education Ranking framework, school development plans, and Resource Mobilization Frameworks for Ashram

shalas ही योजना कार्यान्वित करणेकरिता मार्गदर्शक सुचनांना मान्यता देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन आहे.

शासन निर्णय-

विभागामार्फत आश्रमशाळांच्या शिक्षणाच्या गुणवत्तेच्या मोजमापासाठी गुणानुक्रम रचना निर्मिती करणे, शाळा गुणानुक्रम रचना करण्यास निकष ठरविणे, उत्कृष्ट आश्रमशाळांना प्रोत्साहन देणे, व गरजेनुरूप कार्यक्रम आखणे या हेतुने “Education Ranking framework, school development plans, and Resource Mobilization Frameworks for Ashram shalas” या रु २५०.०० लक्ष किंमतीची योजना राबविण्याच्या अनुषंगाने सोबतच्या परिशिष्ट १ नुसार मार्गदर्शक सुचनांना मंजुरी प्रदान करणेत येत आहे.

२. सदर मार्गदर्शक सूचनांनुसार वितरीत तरतूदींच्या मर्यादेत योजना राबविण्याबाबत अंमलबजावणी यंत्रणेमार्फत त्वरीत कार्यवाही करण्यात यावी व त्याचे उपयोगिता प्रमाणपत्र आर्थिक व भौतिक अहवालासह शासनास सादर करण्याची दक्षता घ्यावी.

३. हा शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२१०८०३१६४८१३१०२४ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(प्रकाश वि.वाजे)

कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा.मंत्री आदिवासी विकास यांचे खाजगी सचिव ,मंत्रालय,मुंबई
२. मा.राज्यमंत्री आदिवासी विकास यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
३. मा. सचिव,आदिवासी विकास,मंत्रालय,मुंबई
४. आयुक्त,आदिवासी विकास,महाराष्ट्र राज्य,नाशिक.
५. आयुक्त, आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्था, पुणे.
६. सर्व सहसचिव/उपसचिव ,आदिवासी विकास विभाग,मंत्रालय,मुंबई.
७. सर्व अपर आयुक्त ,आदिवासी विकास,नाशिक
८. सर्व प्रकल्प अधिकारी आदिवासी विकास.
९. जिल्हा शिक्षण अधिकारी, नाशिक.
१०. निवड नस्ती (का.१९) आदिवासी विकास विभाग,मंत्रालय,मुंबई

सन २०१८-१९ करीता विशेष केंद्रीय सहाय्य अंतर्गत मंजुर योजना
परिशिष्ट १

१	योजनेचे नांव	<ul style="list-style-type: none"> Education Ranking framework, school development plans, and Resource Mobilization Frameworks for Ashram shalas
२	हेतू/उद्देश	<ul style="list-style-type: none"> विभागातील आश्रमशाळांचे शैक्षणिक मूल्यांकन करून आश्रमशाळांची Ranking ठरविणे. त्याआधारे उत्कृष्ट आश्रमशाळांचा शोध घेऊन त्यांना प्रोत्साहन देणे तर पिछाडीवर असलेल्या आश्रमशाळांकरिता गरज असलेल्या क्षेत्रांचे अवलोकन करून अशा आश्रमशाळांच्या गुणवत्ता/ दर्जावाढीसाठी गरजेनुसार कार्यक्रम आखणे तेथील शैक्षणिक गुणवत्ता वृद्धिगत करणे, त्याआधारे विद्यार्थ्यांची क्षमता वृद्धिगत करणे.
३	मंजुर निधी	<ul style="list-style-type: none"> सन २०१८-१९ मधील विशेष केंद्रीय सहाय्य अंतर्गत मंजूर रक्कम रु. २५०.०० लक्ष.
४	कालावधी	<ul style="list-style-type: none"> २ वर्ष
५	लाभार्थी / युनिट संख्या	<ul style="list-style-type: none"> आदिवासी विकास विभागांतर्गत असलेल्या सर्व शासकीय आश्रम शाळा, एकलव्य निवासी शाळा आणि अनुदानित आश्रम शाळा.
६	खर्चाचे सविस्तर अंदाजपत्रक	<ul style="list-style-type: none"> शैक्षणिक मूल्यांकन - रु.१२५.०० लाख पारितोषिके - रु. ११३.०० लाख.+ बक्षिस वितरण कार्यक्रम १२.००लक्ष. एकुण रु. १२५.०० लक्ष. एकुण- रु.२५०.०० लक्ष
७	अंमलबजावणी अधिकारी	<ul style="list-style-type: none"> आयुक्त, आदिवासी विकास
८	नियंत्रक अधिकारी	<ul style="list-style-type: none"> आयुक्त, आदिवासी विकास
९	निधी वितरण कार्यपद्धती	<ul style="list-style-type: none"> निधी वितरणाची पद्धत संनियंत्रण समिती ठरवेल.
१०	योजना राबविण्याची कार्यपद्धती	<ul style="list-style-type: none"> आयुक्त, आदिवासी विकास, नाशिक यांच्या स्तरावर योजनेची कार्यपद्धती निश्चित करणे व अंमलबजावणीचे संनियंत्रण करण्यासाठी खालीलप्रमाणे मुल्यमापन व संनियंत्रण समितीची रचना करणेत येईल. <ul style="list-style-type: none"> आयुक्त, आदिवासी विकास - अध्यक्ष सह/उपसचिव, आदिवासी विकास- सदस्य अपर आयुक्त, कोणतेही दोन -सदस्य अपर आयुक्त (मुख्या.)आ.वि. नाशिक - सदस्य प्रकल्प अधिकारी कोणतेही ५ - सदस्य जिल्हा शिक्षण अधिकारी, नाशिक - सदस्य उपायुक्त, शिक्षण, आयुक्तालय नाशिक - सदस्य सचिव

		<ul style="list-style-type: none"> • आश्रमशाळांचे मुल्यांकन करणे व उत्कृष्ट आश्रमशाळांना प्रोत्साहनपर बक्षिस देणे, पिछाडीवर असलेल्या आश्रमशाळांकरीता गुणवत्ता / दर्जावाढीसाठी कार्यक्रम आखणे हे समितीचे मुख्य कार्य असेल. • शैक्षणिक मुल्यांकन करणे या करीता संपूर्ण राज्याकरीता निकष ठरविणे, प्रत्यक्ष मुल्यांकन करणे, जमा झालेल्या माहितीचे विश्लेषण करणे, माहितीच्या आधारे आश्रमशाळांची विविध गटात विभागणी करणे ही समितीची मुख्य कार्ये असतील. प्रकल्प स्तरावरील शिक्षण कक्षामार्फत समिती वरील कार्ये पार पाडील. • मुल्यांकनामध्ये पिछाडीवर असलेल्या आश्रमशाळांकरीता गरज असलेल्या क्षेत्रांचे अवलोकन करून गुणवत्ता दर्जावाढीसाठी क्षेत्रनिहाय कार्यक्रम आखणेत येतील. सदर कार्यक्रम प्रकल्प स्तरावरील शिक्षण कक्ष अपर आयुक्त स्तरावरील शिक्षण कक्षाकडे सादर करेल. सर्व प्रकल्प स्तरावरील शिक्षण कक्षाकडून प्राप्त कार्यक्रमांचे एकत्रीकरण करून सदर कार्यक्रम आयुक्त स्तरावरील समितीकडे सादर करणेची जबाबदारी अपर आयुक्त स्तरावरील शिक्षण कक्षाची असेल. अशाप्रकारे प्राप्त कार्यक्रमांच्या आधारे राज्यस्तरीय समिती गरजेनुसार क्षेत्रनिहाय कार्यक्रम तयार करून शासनास सादर करेल. याकरीता संनियंत्रण समिती निश्चित कालमर्यादा आखून देईल. • योजना कालावधीत शैक्षणिक मुल्यांकन दोन वेळा करणेत येईल. योजनेच्या सुरवातीला व योजना पहिले मुल्यांकन झाल्यानंतर १८ महिन्यांनी दुसरे मुल्यांकन होईल. दुस-या मुल्यांकनानंतर पहिले मुल्यांकन व दुसरे मुल्यांकन यांच्याआधारे राज्यस्तरावर संपूर्ण आश्रमशाळांचा तुलनात्मक अभ्यास केला जाईल. • उत्कृष्ट आश्रमशाळांना प्रोत्साहनपर बक्षिसे देणे या करीता प्रकल्प स्तरावरील शिक्षण कक्ष प्रकल्प स्तरावरील ५ सर्वोत्कृष्ट आश्रमशाळा आयुक्त स्तरावरील शिक्षण कक्षाकडे निर्देशित करेल. त्यामधून अपर आयुक्त स्तरावरील शिक्षण कक्ष सर्वोत्कृष्ट ५ आश्रमशाळा निवडेल. तसेच आयुक्त स्तरावरील समितीकडे अपर आयुक्त स्तरावरून सर्वोत्कृष्ट ५ आश्रमशाळा निर्देशित करण्यात येईल. बक्षिसांची रक्कम मुल्यमापन व संनियंत्रण समिती ठरवेल. • सर्व अपर आयुक्त स्तरावरून प्राप्त आश्रमशाळांमधून आयुक्त स्तरावरील समिती सर्वोत्कृष्ट शाळा निवडेल. ज्या आश्रमशाळांची निवड राज्यस्तरावर झाली आहे. अशा आश्रमशाळांना अपर आयुक्त स्तरावरील बक्षिसे मिळणार नाही. त्याएवजी पुढील आश्रमशाळेला त्या क्रमांकाचे पारितोषिक
--	--	---

		<p>मिळेल. पुरस्कार कार्यक्रमाचे आयोजन आयुक्त, आदिवासी विकास यांचे द्वारे करण्यात येईल.</p> <ul style="list-style-type: none"> योजनेच्या अंमलबजावणीकरीता निर्णय घेण्याकरीता सदर समिती सर्वोच्च समिती असेल. अंमलबजावणी करतांना येणा-या अडचणी सोडविणे व अंमलबजावणीच्या दृष्टिने योजनेमध्ये योग्य बदल करण्याचे अधिकार आयुक्त आदिवासी विकास यांना असतील. तथापि, काही धोरणात्मक बाब उद्भवल्यास शासनाचे मार्गदर्शन घेण्यात यावे.
११	मुल्यमापन व संनियंत्रण	<ul style="list-style-type: none"> याबाबतची पद्धत संनियंत्रण व मुल्यमापन समिती ठरवेल.
१२	फलनिष्पत्ती	<ul style="list-style-type: none"> विभागातील आश्रमशाळांचे शैक्षणिक मूल्यांकन करून आश्रमशाळांची Ranking ठरविण्यात येईल. त्याआधारे उत्कृष्ट आश्रमशाळांचा शोध घेऊन त्यांना प्रोत्साहनपर पारितोषिके दिली जातील तर पिछाडीवर असलेल्या आश्रमशाळांकरीता गरज असलेल्या क्षेत्रांचे अवलोकन करून अशा आश्रमशाळांच्या गुणवत्ता दर्जावाढीसाठी गरजेनुरूप कार्यक्रम आखण्यात येतील.